

Дерев'янко Б.В. Можливості скорочення строків у господарському процесі. *Донецький юридичний інститут : 55 років на теренах освіти і науки: мат. міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Кривий Ріг, 13 травня 2016 р.). Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2016. С. 191–193.

МОЖЛИВОСТІ СКОРОЧЕННЯ СТРОКІВ У ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Дерев'янко Б.В.
професор кафедри цивільно-правових дисциплін
та банківського права
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,
доктор юридичних наук, професор

Процесуальні строки мають велике значення в усіх галузях права. А на діяльність суб'єктів господарювання їх вплив є максимальним. Через велику кількість публічних інтересів у діяльності суб'єктів господарювання від них залежить зарплата великої кількості працівників та добробут їхніх родин, ефективна діяльність державного апарату та соціальної сфери, що фінансуються з податків, які сплачуються суб'єктами господарювання, наука та культура, освіта та медицина та ін. Фінансові ресурси підприємств, установ, організацій з різних секторів та галузей економіки повинні постійно працювати, засоби виробництва не можуть простоювати і втрачати свої корисні властивості. Тому для переважної більшості суб'єктів господарювання пріоритет у розгляді господарського спору полягає у його швидкості. Суб'єкт господарювання може погодитися пережити застосування до себе певних штрафних санкцій або піти на поступки своєму контрагенту – боржнику чи кредитуру в обмін на більш швидкий розгляд спору та/або зняття запобіжного заходу, вжитого до подання позову. Для нього є неприйнятним затягування судового розгляду. Однак одна зі сторін зловживає процесуальними правами, штучно затягуючи строк розгляду господарського спору. Через зайву обережність або власні суб'єктивні причини судді господарських судів також можуть затягувати строки розгляду господарських спорів. У підсумку одна зі сторін зазнаватиме додаткових витрат а то й прямих збитків. Крім цього, українське законодавство дозволяє суддям на власний розсуд вирішувати питання про відновлення строків на подання позову, апеляційної та касаційної скарги. Внаслідок цього добросовісний суб'єкт господарювання може у будь-який момент, сприятливий для різного роду шахраїв або професійних «рейдерів», отримати проти себе позов до

Дервянко Б.В. Можливості скорочення строків у господарському процесі. *Донецький юридичний інститут : 55 років на теренах освіти і науки*: мат. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 13 травня 2016 р.). Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2016. С. 191–193.

господарського суду, апеляційну чи касаційну скаргу. Сучасне господарське та господарсько-процесуальне законодавство потребують свого дослідження та удосконалення. Так само удосконалення потребують теоретичні засади процесуальних строків у господарському судочинстві, адже відносно невелика кількість вчених-господарників присвячує роботи проблемам господарсько-процесуального права, і зовсім невелика кількість із них – питанням правового регулювання встановлення і дотримання строків у господарському судочинстві. Таким чином, потреби практики, законодавства і теорії господарського та господарсько-процесуального права, невирішені завдання, пов'язані зі строками у господарському судочинстві, вимагають окремих додаткових досліджень.

Сьогодні процесуальні строки по-різному обчислюються в адміністративному, кримінальному, цивільному та господарському процесі. Вони не уніфікуються за межами певної галузі права. Крім цього, зараз строки обчислюються днями, місяцями, роками, а перебіг процесуального строку, що обчислюється роками, місяцями або днями, починається наступного дня після календарної дати або настання події, якими визначено його початок [1, с. 48]. Таке обчислення давно вимагало удосконалення. Тому важливою і своєчасною є пропозиція О.М. Борщевської щодо заміни часової категорії місяця 30-денним строком, а також пропозиція вимірювання строку перерви у судовому засіданні днями, годинами та хвилинами та доповнення поняття обчислення строків у господарському судочинстві [2, с. 6, 84-85, 136-137].

Взагалі названою вище О.М. Борщевською у дисертації «Строки у господарському судочинстві», яка лише нещодавно була захищена (27 квітня 2016 року), зроблено кілька цікавих пропозицій, спрямованих на скорочення строків розгляду господарських спорів та унеможливлення необґрунтованого затягування судового розгляду. Так, вважаємо за необхідне запровадження до господарського процесуального законодавства положень про розмежування понять «відкладення розгляду справи» та «перерва в судовому засіданні» [2, с. 114-115]; запровадження поняття «термін» у господарському процесі [2, с. 16-17]; скорочення строку, що дозволяє відновлювати строки перегляду за нововиявленими обставинами, до одного року, оскільки за два, три або більше років факти і докази губляться, забуваються і взагалі втрачають актуальність [2, с. 193] та ін.

Крім наведених можна зробити й інші пропозиції, спрямовані на скорочення та оптимізацію процесуальних строків у господарському процесі.

Деревянко Б.В. Можливості скорочення строків у господарському процесі. *Донецький юридичний інститут : 55 років на теренах освіти і науки*: мат. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 13 травня 2016 р.). Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2016. С. 191–193.

Так, можливим є внесення до статті 53 ГПК України положень про обмеження у часі права відновлення пропущеного процесуального строку. Навряд чи у діяльності суб'єктів господарювання знайдуться об'єктивні причини (на відміну від життєдіяльності звичайних громадян - суб'єктів цивільного права, які можуть кілька років хворіти, знаходитися у місцях позбавлення волі, закордонних відрядженнях тощо), які виправдають дво-, три- і більше-річний пропуск процесуального строку. При цьому доцільним є запровадження внесення до законодавства виключного переліку підстав для відновлення процесуальних строків.

Також, на нашу думку, слід максимально обмежити суддів у можливості вибору тієї або іншої моделі поведінки в частині відновлення чи поновлення пропущених строків, встановити жорсткі часові кордони. Зокрема у статті 111¹⁷ ГПК України «Строк подання заяви про перегляд судових рішень господарських судів» необхідно передбачити перелік підстав для прийняття однозначного рішення про відновлення строку на подання заяви про перегляд судового рішення. В іншому випадку надання суддям права на відновлення строків чи відмові у цьому може стати причиною зловживань – через певні корисливі моменти або через небажання розгляду та вирішення певного спору.

На нашу думку, слід уходити від норм у матеріальному та процесуальному законодавстві, що надають судді чи іншій посадовій особі можливість вибору. Таких норм і без того багато. А додавання нових лише розширюватиме можливості для корупції. Тому, на нашу думку, логічним є залишення виключного переліку підстав для зупинення провадження у справі, передбачених статтею 79 ГПК України і прописування дій судді у випадку настання кожної із цих підстав, а необов'язкові (факультативні) підстави слід усунути або перевести у розряд обов'язкових.

Можливо запропонувати й інші напрямки зменшення строків судового розгляду господарських спорів.

Література:

1. Господарське процесуальне право: Навч. посібник у схемах / М.Л. Шелухін, О.М. Зубатенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 264 с.
2. Борщевська О.М. Строки у господарському судочинстві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Борщевська Олена Миколаївна. – Одеса, 2016. – 250 с.